

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО НАСЛОВНО ЗВАЊЕ НАСЛОВЕН
ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР ЗА НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ ТУРСКИ
ЈАЗИК (6.02.01.03) И ТУРСКА КНИЖЕВНОСТ (6.02.02.03)
НА ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ
„ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Со Одлука бр. 1902-44/17 од 30.1.2026 година, донесена на 323. седница на Наставно-научниот совет на Филолошки факултет, одржана на 30.1.2026 година, бевме определени за членови на Рецензентска комисија за избор во насловно звање за научната област турски јазик (6.02.01.03) и турска книжевност (6.02.02.03) на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, за 1 (еден) извршител.

Комисијата работеше во следниов состав:

- проф. д-р Махмут Челик, претседател, редовен професор на Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип;
- проф. д-р Марија Леонтиќ, член, редовен професор на Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип;
- проф. д-р Назим Ибрахим, член, редовен професор на Филолошки факултет „Блаже Конески“, Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Вечер“ и „Коха“ на 24.12.2025 година, а во предвидениот рок се пријави еден кандидат д-р Рефиде Шахин, вонреден професор.

Врз основа на приложената документација од кандидатот, Комисијата има чест на Наставно-научниот совет на Филолошки факултет да му го поднесе следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Д-р Рефиде Шахин е родена на 11 мај 1987 година во Гостивар. Основното образование го завршила во родниот град, а во 2006 година дипломирала во Средното медицинско училиште во Гостивар, насока Фармација.

Додипломските студии ги завршила во 2010 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“, Катедра за турски јазик и книжевност, со просечен успех 8,06.

Во учебната 2011/2012 година се запишала на втор циклус (магистерски) студии на Институтот за национална историја при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Магистерските студии ги завршила во 2013 година со просечен успех 8,75, при што истата година го одбрала магистерскиот труд на тема „Османлиската дипломатика и палеографија: збирката документи во Државниот архив на Република Македонија“.

Докторските студии ги пријавила во септември 2014 година на Институтот за образовни науки при Универзитетот Сакарија, Република Турција, со просечен успех 9,33. Докторската дисертација на тема „Образовните вредности на детската литература на турски јазик во Македонија: пример списанието ‘Томурук’“ ја одбрала во декември 2019 година, со што се стекнала со научниот степен доктор по турски јазик и книжевност.

Во 2020 година на Меѓународниот балкански универзитет во Скопје, на Катедрата за настава по турски јазик била избрана во наставно-научното звање доцент, а во 2025 година во звањето вонреден професор во научната област турски јазик и книжевност, во рамките на хуманистичките науки (филологија).

Во периодот од 2011 до 2013 година реализирала курсеви по турски јазик во рамките на Здружението на жени „Дерија“. Во учебната 2013/2014 година била ангажирана како наставник по турски јазик во основното училиште во селото Батинци, Скопско, каде што професионално беше ангажирана како наставник по турски јазик и литература активно е вклучена во повеќе активности и проекти: Како наставник во основно училиште лоцирано во рурално подрачје, Шахин значително придонела учениците да стекнат основни и функционални јазични компетенции по турски јазик, како и да изградат позитивен однос кон образованието и интеркултурната комуникација. Преку примената на соодветни педагошки и методички пристапи, таа овозможила унапредување на наставниот процес и зголемување на мотивацијата кај учениците, со што се придонело кон нивниот целокупен образовен и личен развој.

Од 2020 година, д-р Рефиде Шахин е вработена како предавач на Факултетот за образование при Меѓународниот балкански универзитет во Скопје, на Катедрата за настава по турски јазик. Во рамките на катедрата реализира настава на додипломски, постдипломски и докторски студии.

На додипломски студии ги изведува следните предмети: Детска книжевност, Основни поими на јазичното образование, Турска народна книжевност, Настава по турски јазик како странски јазик, Театар и драма во образованието, Дидактика, Компаративна книжевност, Современа турска книжевност, Светска книжевност, Истражувачки методологии во јазици, Принципи и техники на наставата, Вовед во психологија, Лексикологија, Фразеологија на турскиот јазик, Методика на наставата по турски јазик, како и Наставни принципи и техники.

На постдипломски студии го реализира предметот Историја на турската книжевност, додека на докторски студии ги изведува предметите Истражувачки методи и научна етика и Анализа на текстови.

Исто така, од 2020 година, изведува настава на Катедрата за турски јазик и книжевност при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип. Во рамките на овој ангажман, д-р Шахин во значителна мера придонесува кон функционалното и континуирано работење на Катедрата, особено во услови кога наставниот процес подолг временски период бил реализиран од ограничен број наставнички кадар. Со нејзиното вклучување се обезбедува соодветна покриеност на наставните предмети и континуитет во изведувањето на наставата, како на додипломски, така и на постдипломски студии.

Покрај наставната дејност, таа е активно вклучена во менторирање и учество во комисији за одбрана на магистерски трудови, како и во стручно-научни активности поврзани со развојот и унапредувањето на студиските програми. Нејзиниот ангажман опфаќа и подготовка и ревизија на наставни програми, изработка на наставни материјали, како и консултативна работа со студенти.

Таа има реализирано повеќе рецензирања на научни трудови објавени во меѓународното научно списание „Палимпсест“, кое се издава на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, како и во Меѓународното списание за наставата по турски јазик како странски јазик (International Journal of Teaching Turkish as a Foreign Language – IJOTFL).

Нејзината рецензентска дејност претставува значаен дел од нејзиниот поширок академски ангажман и потврда за нејзината стручност и препознатливост во научната заедница.

Меѓу другото, на истиот факултет предава предмети од прв и втор циклус студии, меѓу кои: Лексикологија на современиот турски јазик, Превод и толкување на современ турски јазик, Турска народна книжевност, Стара турска книжевност, како и Методологија на научноистражувачка работа на постдипломски студии. Дополнително, таа активно учествува во организирање и реализација на академски настани, научни трибини и семинари, како и во поттикнување на научноистражувачката работа кај студентите, со особен акцент на младите истражувачи.

Д-р Рефиде Шахин се стекнала со сертификат од програмата „Настава по турски јазик како странски јазик за турколози во странство“, реализирана во соработка помеѓу Институтот „Јунус Емре“ и Универзитетот „Гази“ во Анкара. Дополнително, од страна на Министерството за правда на Република Северна Македонија, се стекнала со сертификат за судски преведувач за турско-македонски и македонско-турски јазик.

Кандидатката активно учествува на бројни национални и меѓународни конференции, симпозиуми и семинари, а исто така има извршено рецензентски ангажмани за повеќе реномирани меѓународни научни списанија.

Законски услови кои треба да ги исполнува кандидатот за избор во звање вонреден професор

1. Доктор на науки од соодветната научна област: д-р Рефиде Шахин е доктор по филолошки науки од областа турски јазик и книжевност. Во наставно-научно звање доцент, кандидатката е избрана на 15.10.2020 година со Одлука бр. 100-555/2020 донесена на 26. седница на Факултетот за образовни науки при Меѓународниот балкански универзитет – Скопје.

Со Одлука бр. 205/81-1 од 16.5.2025 година на 46. седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за образовни науки при Меѓународниот балкански универзитет - Скопје е избрана во наставно-научно звање вонреден професор.

2. Успех од најмалку 8 како просечна вредност на студиите на прв и на втор циклус: Просечниот успех на д-р Рефиде Шахин од прв циклус студии е 8,06, а просечниот успех од втор циклус на студии е 8,75;

3. Објавени најмалку пет рецензирани научни труда во референтна научна публикација во последните пет години:

ТРУДОВИ ВО МЕЃУНАРОДНИ НАУЧНИ СПИСАНИЈА И ПУБЛИКАЦИИ				
Бр.	Автор	Наслов на трудот	Списание/ Публикација	Години на излегување на списанието или публикацијата
1.	Refide Şahin,	<i>Kuzey Makedonya Türk Çocuk Dergileri Tomurcuk ve Bahçede Değerler Eğitimi Üzerine Bir İnceleme,</i>	Uluslararası Türklerin Dünyası Sosyal Bilimler Sempozyumu, Bakü-Azerbaycan, 2025, 258-266.	IX
2.	Рефиде Шахин,	<i>Дечји часопис „Томурук“ на турском језику у Северној Македонији и уметничке вредности Неџати Зекерије</i>	Развој вредности у области предшколског васпитања и образовања, Зборник радова „Васпитач у 21. веку“, Алексинац, 2025, 410-416	XXIII
3.	Refide Şahin,	<i>A Thematic Study On Nusret Disho Ulku's Works Published In The Bahce Children's Magazine</i>	Knowledge-International Journal, Skopje, 2025, 871-876	VII
4	Refide R. Şahin,	<i>Proza Za Djecu Bajruzina Hajre Planjca i Njezina Recepcija U Književnoj Kritici</i>	Savremena Bosanskohercegovačka Proza Za Djecu, UPK - Društvo "Mali princ" Tuzla, 2025, 75-84	V
5.	Saini, Refide and Koteva, Ivana	<i>The woman's mentality in the short story "The Iron Sister" by Nemica Tugju.</i>	Knowledge – International Journal, 2024, 64 (5).	VI
6.	Refide Sahin	<i>Review Of The Works Of Macedonian Authors In The Turkish Children's Magazine "Bahçe" Published In North Macedonia</i>	Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Филолошки факултет, Меѓународно списание за лингвистички, книжевни и културолошки истражувања ПАЛИМПЕСЕСТ, 2024, 103-112	IX
7.	Refide Şaini,	<i>Turkish Children's Literature in Macedonia and Values Education In Tomurcuk Journal</i>	Journal Scientific and Applicative Papers, Bulgaria, 2023. 871-878	V
8.	Рефиде Шаини,	<i>Делата Од Турски Поети Објавени Во Македонското Детско Списание На Турски Јазик „Бахче“</i>	Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Филолошки факултет, Меѓународно списание за лингвистички, книжевни и културолошки истражувања ПАЛИМПЕСЕСТ 2022, 161-169	VII
9.	Refide Şaini, Seyhan Murtezan İbrahimi,	<i>Şükrü Ramo'nun Tomurcuk Dergisindeki Şiirlerine Değerler Eğitimi Açısından Bakış</i>	International Journal Balkan University, Skopje, N.Macedonia Icssh, 2022, 109-119	V

4. Познавање на најмалку еден странски јазик - доказ: Кандидатката д-р Рефиде Шахин има доставено валидна потврда за познавање на англиски јазик, издадена од Филолошкиот факултет при Државниот универзитет во Тетово.

I. Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на Факултетот за образовни науки при Меѓународниот балкански универзитет во Скопје, д-р Рефиде Шахин активно учествувала во реализацијата на наставата преку предавања, вежби, теренска настава и други форми на академски активности на сите три циклуси на студии. Таа изведувала настава на студиската програма Настава по турски јазик, при што применувала современи педагошки и дидактичко-методички пристапи, со цел унапредување на квалитетот на наставниот процес и поттикнување на критичкото мислење кај студентите.

Исто така, кандидатката од 2020 година е ангажирана како надворешен соработник на Филолошкиот факултет, Катедра за турски јазик и книжевност при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип. Преку нејзиното вклучување се обезбедува покриеност на наставните предмети за кои недостасува соодветен наставнички кадар, а истовремено таа активно учествува како трет академски член во жири-комисии за одбрана на магистерски трудови.

По изборот во наставно-научното звање вонреден професор на Меѓународниот балкански универзитет во Скопје во 2025 година, а поради намалениот број на запишани студенти во студиската група по турски јазик, д-р Рефиде Шахин по неколку месеци донесува одлука да го напушти Меѓународниот балкански универзитет и да го продолжи својот академски ангажман на Филолошкиот факултет, Катедра за турски јазик и книжевност, при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип.

На оваа катедра, д-р Шахин има значајна улога во процесите на подготовка, акредитација и реакредитација на наставните програми по турски јазик и книжевност. Врз основа на нејзината соодветна докторска квалификација и научна стручност, катедрата успешно ги реализира постапките за редовна четиригодишна акредитација на наставните програми на додипломски и постдипломски студии, со што се обезбедува нивна усогласеност со националните и меѓународните стандарди за високо образование.

Во рамките на менторската дејност, кандидатката менторира повеќе од седум дипломски трудови и еден магистерски труд, и учествува како член во комисии за изработка на повеќе магистерски трудови. Дополнително, била член на комисии за оценување и одбрана на повеќе од десет дипломски трудови и три магистерски трудови, со што остварува значаен придонес во процесот на академско вреднување и во развојот на младите истражувачи.

II. Научноистражувачка дејност

Во доменот на научноистражувачката дејност, д-р Рефиде Шахин во последните пет години има објавено една научна книга, еден прилог во книга со научен карактер, како и вкупно 19 научни трудови од областа на јазикот и книжевноста. Нејзините научни истражувања се објавени во реномирани домашни и меѓународни научни списанија, при што два труда се индексирани во меѓународната библиографска база Scopus, што претставува јасен показател за квалитетот, научната релевантност и меѓународната видливост на нејзината научна продукција.

Научни и стручни книги

1. **Şaini, Refide (2020).** *Kuzey Makedonya'da Türk Çocuklarının Açan Tomurcuğu (Tomurcuk Dergisinde Değerler Eğitimi)*, 2-Ri Avgust, Yayım Evi, ISBN: 978-608-4879-38-1 Ştip, Kuzey Makedonya.

Евалуација: Овој труд претставува значаен придонес во проучувањето на турската детска литература во Северна Македонија, особено преку детална анализа на списанието „Томурџук“. Истражувањето ги објаснува историските и културните контексти на турската литература во Македонија, го следи развојот на детските изданија од 1957 до 2004 година и ја истакнува улогата на списанието во воспитувањето на децата преку едукација во вредности. Авторката систематски ги класифицира вредностите во осум категории и ги анализира нивното присуство и фреквенција во текстовите, при што обезбедува темелна и обемна документација со 468 од 470 броеви на списанието. Студијата покажува дека „Томурџук“ има значајна улога во пренесувањето основни морални, социјални и културни вредности на турските деца, како и во одржувањето на културниот идентитет на турската заедница надвор од Турција. Истражувањето е прво од ваков вид за едукација во вредности во турската детска литература во Северна Македонија и обезбедува цврста основа за идни научни истражувања во областа на литературата и воспитувањето.

Научни трудови објавени во меѓународни научни списанија

1. **Şaini, Refide (2020).** *“Tomurcuk” Dergisi Üzere Değerler Eğitimi*, International Journal of Education and Philology (IJEP), Uluslararası Balkan Üniversitesi, Üsküp, ISSN: 2671-3535.

Евалуација: Трудот претставува концизен и содржински јасно структуриран преглед на историскиот, културниот и образовниот контекст на Република Северна Македонија, со особен акцент на развојот и значењето на турската детска книжевност. Авторката соодветно го поставува општествено-политичкиот контекст и укажува на неговото влијание врз образовниот систем. Посебна вредност на трудот е анализата на детското списание „Томурџук“ како значаен носител на воспитно-образовни и културни вредности кај турската заедница. Јасно се нагласува улогата на списанието во зачувувањето на културниот идентитет и во развојот на детската книжевност преку жанровската и тематската разновидност. Текстот се одликува со јасен академски стил, логична структура и аргументирана анализа, поткрепена со соодветни примери. Иако постои можност за дополнително продлабочување преку компаративна анализа и поширока теориска подлога, трудот во целина претставува релевантен и вреден научен прилог, кој може да послужи како основа за понатамошни истражувања во областа на книжевноста и образованието.

2. **İbrahimi, Murtezan, Seyhan and Şaini, Refide (2021).** *Kardelen Çocuk Dergisinde Sosyal Değerler*, International Balkan University, Skopje, N.Macedonia ICSSH, ISSN: 2671-3535.

Евалуација: Трудот претставува прегледен и добро организиран осврт на значењето на детската литература и нејзината образовна функција во развојот на националните и културните вредности кај децата. Авторите успешно го поставуваат теоретскиот и концептуален контекст на литературата

како образовен и воспитен инструмент, истакнувајќи ја нејзината улога во интелектуалното и емоционалното обликување на младата генерација. Посебна вредност има фокусот на детските списанија како медиуми кои, преку својата содржина, го зајакнуваат разбирањето за добро и зло, припадност и културни вредности, со што се придонесува кон формирањето на целосни личности. Делот посветен на списанието „Карделен“ е јасно изложен и прецизно го објаснува историскиот контекст, целта на списанието, неговата вклученост во образовната програма и влијанието врз турската детска литература во Северна Македонија. Истражувањето ги нагласува и клучните теми на списанието, како зачувување на културното наследство, национална припадност, почит кон знамето и химната, празници и здрав живот, што ја потврдува воспитно-образовната функција на изданието. Текстот се одликува со јасен и академски јазик, логичка структура и прегледност, со што е лесно разбирлив за читателот. Како можност за дополнително зајакнување, истражувањето би можело да вклучи конкретни примери од текстовите објавени во списанието „Карделен“, како и подетален анализен пристап кон воспитните и етичките вредности кои се пренесуваат преку содржината.

3. Şaini, Refide and İbrahimi, Murtezan, Seyhan (2022). *Şükriü Ramo'nun Tomurcuk Dergisindeki Şiirlerine Değerler Eğitimi Açısından Bakış*, International Journal Balkan University, Skopje, N.Macedonia ICSSH ISSN: 2671-3535.

Евалуација: Овој труд претставува прегледен и добро структурирана анализа на значењето на списанието „Томурџук“ во турската детска книжевност во Северна Македонија. Авторите го поставуваат историскиот контекст на списанието, го објаснуваат времетраењето на неговото издавање и ја истакнуваат неговата главна цел – образовната и воспитната функција кон децата. Посебна вредност има деталното прикажување на жанровската разновидност на текстовите во списанието, при што се нагласува преовладувачката улога на поезијата, како и присуството на раскази, стрипови, есеи, театарски текстови, анегдоти и загатки. Ова го покажува богатството на содржината и нејзината приспособеност кон развојниот период на детската публика. Трудот исто така ги нагласува поемите на наставници и ученици, како и стиховите на познати поети, што дополнително ја потенцира културната и литературната вредност на списанието. Фокусот на истражувањето врз стиховите на Шукру Рамо од аспект на воспитувањето во вредности е релевантен и овозможува конкретна анализа на едукативната функција на литературата за деца. Текстот е јасен, академски структуриран и прегледен, а податоците се изложени на начин кој овозможува разбирање на историското, културното и воспитното значење на списанието „Томурџук“. Како можност за дополнително подобрување, трудот би можел да вклучи конкретни примери или цитати од стиховите на Шукру Рамо за да се илустрираат пренесените вредности, како и споредба со други слични детски списанија за целосна перспектива на турската детска литература во Македонија. Во целина, трудот е релевантен, информативен и обезбедува солидна основа за понатамошни истражувања во областа на детската книжевност и воспитувањето во вредности.

4. Шаини, Рефиде (2022). *Делата од турски поети објавени во македонското детско списание на турски јазик „Бахче“* Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Филолошки факултет, Меѓународно списание за лингвистички, книжевни и културолошки истражувања ПАЛИМПЕСЕСТ, год. 7, бр. 14, ISSN: 2545-3998, Штип.

Евалуација: Овој труд претставува јасен и структуриран осврт на значењето на списанието „Бахче“ во рамките на турската детска книжевност во Северна Македонија. Авторката прецизно го презентира контекстот на издавањето на списанието, вклучително со датумот на првиот број, слоганот, издавачката куќа, сопственикот и уредникот, што ја зацврстува историската и институционалната рамка на трудот. Посебна вредност има прикажувањето на мултидимензионалната улога на списанието како мост помеѓу детето, семејството, училиштето и околината. Авторката ја истакнува интеракцијата што списанието ја поттикнува помеѓу детето и неговата средина, како и вниманието кон читателите повозрасни, што ја покажува комплексноста и опфатноста на изданието. Трудот ја нагласува и културната вредност на списанието преку вклучувањето на турска поезија на секоја страница, што овозможува одржување на литературното и културното наследство кај младата публика. Целта на трудот тематска анализа на песните од турските поети е релевантна и јасно дефинирана, овозможувајќи насочена и аналитичка перспектива. Текстот е прегледен, академски структуриран и лесно разбирлив, со логична поврзаност помеѓу историските, културните и воспитните аспекти на списанието. За дополнително зајакнување на трудот, може да се вклучат конкретни примери или цитати од песните за да се илустрираат тематските категории и вредности што се пренесуваат, како и споредба со други турски детски списанија во Македонија за компаративен контекст. Во целина, трудот е релевантен, информативен и обезбедува солидна основа за понатамошни истражувања на детската литература и образовните функции на поезијата во турските детски списанија во Северна Македонија.

5. Şaini, Refide (2023). *Turkish Children's Literature in Macedonia and Values Education in Tomurcuk Journal*, Journal Scientific and Applicative Papers, ISSN: 1857-923X, Bulgaria.

Евалуација: Овој труд претставува јасен и систематски осврт на значењето на списанието „Томурџук“ во развојот на турската детска книжевност во Македонија. Авторката успешно го поставува историскиот контекст, објаснувајќи ја почетната доминација на поезијата во детската литература и понатамошниот развој на различни книжевни жанрови, како раскази, детски претстави и сл. Посебно внимание е посветено на ограничувањата на авторите во пишувањето романи, што ја дава целосна слика за литерарниот контекст во кој се развивала турската детска книжевност. Трудот детално ја прикажува содржината на списанието „Томурџук“, со нагласок на неговата разновидност раскази, стрипови, поезија, есеи и крстозбори и нивната врска со културното и историското наследство на македонските Турци. Јасно е истакната едукативната и воспитната улога на списанието, како и неговата цел да ја поттикне свеста на децата за сопствената култура и вредности. Методолошки, трудот се одликува со прецизна насоченост анализа на 33 броја на списанието „Томурџук“ од 1957 до 1990 година, со акцент на вредностите што се пренесуваат преку содржината. Текстот е прегледен, логички поврзан и ги објаснува основните цели на истражувањето, што овозможува читателот да го разбере значењето на списанието во образовниот и културниот контекст. За дополнително зајакнување на трудот би било корисно да се вклучат конкретни примери од текстовите или поемите објавени во списанието, како и компаративна анализа со други детски списанија од истиот период.

Исто така, вклучувањето на релевантни литературни и научни извори би ја зголемила академската тежина на трудот. Во целина, трудот е релевантен, добро структуриран и нуди значаен придонес за разбирање на турската детска книжевност во Македонија, особено нејзината улога во воспитувањето на културните и моралните вредности кај децата.

6. Saini, Refide and Koteva, Ivana (2024). *The Woman's Mentality In The Short Story "The Iron Sister" By Nemica Tugju*, Knowledge-International Journal, Skopje, ISSN: 1857-923X

Евалуација: Овој труд претставува добро структуриран и аналитички осврт на женскиот менталитет, со посебен фокус на ликот на Железната сестра од расказот на турската писателка Немика Тугџу. Авторката успешно ја презентира методологијата на истражувањето, започнувајќи со теоретска рамка за поимот „менталитет“ и неговите составни компоненти, а потоа ја применува таа анализа на конкретниот литературен лик. Силна страна на трудот е способноста на авторката да го истакне психолошкиот и емотивен контекст на ликот – мотивациите, очекувањата и чувствата кои ја обликуваат „Железната“ фасада на главната медицинска сестра. Поставените прашања – за архитектите на нејзиниот „железен оклоп“, причините за потиснување на чувствата и доследноста кон други ликови – се јасни и го водат читателот кон длабоко разбирање на внатрешниот конфликт на ликот. Авторката ја изнесува и причинската врска помеѓу совеста, високите очекувања од самата себе и влијанието на учителката Мелакат врз психологијата на Железната сестра, што ја збогатува анализа на менталитетот и го прави трудот психолошки и литературно релевантен. Заклучокот дека потиснатите чувства конечно ја обземат и ликот се претопува во обичен човек, е логичен и кохерентно поврзан со анализата. За дополнително зајакнување на трудот би било корисно да се вклучат конкретни цитати од расказот кои ја илустрираат психологијата на Железната сестра, како и споредби со други литературни ликови со слични карактеристики. Исто така, вклучување на дополнителна теоретска литература за менталитетот, психолошката литература или турска литература би ја зголемила академската тежина на трудот.

7. Sahin, Refide (2024). *Review Of The Works Of Macedonian Authors In The Turkish Children's Magazine "Bahçe" Published In North Macedonia*, Меѓународно списание за лингвистички, книжевни и културолошки истражувања ПАЛИМПСЕСТ, Vol. 9 No. 17 ISSN: 2545-3998, Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип.

Евалуација: Овој труд претставува значаен и научно втемелен придонес во проучувањето на турското издаваштво и книжевната продукција во Северна Македонија по распаѓањето на СФР Југославија. Авторката јасно го поставува историскиот и општествено-културниот контекст во кој се одвиваат промените во турското издаваштво, со особен акцент на прекиниот на континуитетот на значајните публикации и појавата на списанието „Бахче“ како нов носител на книжевниот и културниот израз. Посебна вредност на трудот е истакнувањето на мултиетничкиот карактер на Северна Македонија и неговиот одраз врз книжевната и издавачката практика. Анализата на присуството на македонски автори и текстови на македонски јазик, напишани со кирилско писмо во турско детско списание, убедливо ја нагласува интеркултурната димензија на списанието „Бахче“ и неговата

улога како мост меѓу различните книжевни и јазични традиции. Трудот се одликува со јасен академски јазик, логична структура и прецизно дефинирана цел. Методот на состојбена анализа е соодветно применет и овозможува релевантни заклучоци за заемните книжевни влијанија и заедничките културни вредности во мултиетничка средина. Во целина, трудот претставува релевантно и оригинално истражување кое го збогатува корпусот на научни трудови посветени на турската книжевност и детската периодика во Северна Македонија и нуди солидна основа за понатамошни интердисциплинарни и компаративни истражувања во областа на книжевноста, културологијата и јазичните студии.

8. Refide Sahin, (2025). *Historical Overview Of The Turkish Language And The Influence Of The Arabic Scripture On The Turkish Language*, Knowledge-International Journal, ISSN: 1857-923X, ISSN: 2545-4439, Skopje.

Евалуација: Овој труд на авторката д-р Рефиде Шахин претставува јасен, концизен и научно заснован преглед на историското и културното влијание на арапскиот јазик и писмената традиција врз развојот на турскиот јазик. Авторката умешно го поврзува јазичниот развој со пошироките цивилизациски и религиски процеси, посебно со прифаќањето на исламот кај Турците, при што аргументирано ја објаснува појавата и ширењето на арапските лексички и графички елементи во турскиот јазик. Посебна вредност на трудот претставува деталниот осврт на различните стилови на арапската калиграфија (несих, сулус, рика, дивани, талик) и нивната примена во турската писмена и уметничка традиција. Со тоа, трудот не се ограничува само на јазичен аспект, туку успешно ја опфаќа и културно-уметничката димензија на калиграфијата како значаен елемент на османлиската цивилизација. Текстот се одликува со јасен академски стил, логична структура и хронолошка доследност од раниот средновековен период, преку османлиската епоха, до јазичната реформа во републиканскиот период. Особено е значајно критичкото согледување на јазичната револуција и обидите за јазично прочистување, што покажува балансиран и аналитички пристап кон темата. Во целина, трудот претставува вреден научен придонес во областа на туркологијата, историската лингвистика и културните студии. Тој нуди солидна основа за понатамошни истражувања поврзани со јазичните контакти, писмените системи и улогата на калиграфијата во оформувањето на културниот идентитет на турскиот народ.

9. Şahin, Refide (2025). *A Thematic Study On Nusret Disho Ulku's Works Published In The Bahce Children's Magazine*, Knowledge-International Journal, ISSN: 1857-923X, Skopje.

Евалуација: Трудот на авторката д-р Рефиде Шахин претставува значаен научен придонес во проучувањето на турската книжевност и издаваштво во Северна Македонија, особено во контекст на детската периодика. Авторката јасно го поставува историскиот и културниот контекст на турскиот јазик и култура на Балканот, со што овозможува подобро разбирање на условите во кои се развивало турското печатено слово. Посебна вредност на трудот е фокусот на списанието „Бахче“ како редок и долготраен пример на турско детско списание во период на институционални и културни тешкотии. Со систематски и аналитички пристап, д-р Шахин успева да ја истакне улогата на списанието во образованието, културната афирмација и зачувувањето на јазичниот и националниот идентитет на турската заедница во Северна

Македонија. Тематската анализа на поезијата на Нусрет Дишо Улку е соодветно избрана и научно аргументирана, при што се нагласува воспитно-образовната и естетската вредност на објавените творби. Јазикот на трудот е јасен, прецизен и соодветен на академскиот стил, а користените податоци и факти се релевантни и логично поврзани. Во целина, трудот на д-р Рефиде Шахин претставува вреден извор за идните истражувања во областа на турската книжевност на Балканот, детската литература и културната историја на турската заедница во Северна Македонија.

10. Šahin, R. Refide (2025). *Proza za Djecu Bajruzina Hajre Planjca i Njezina Recepcija u Književnoj Kritici*, Savremena Bosanskohercegovačka Proza za Djecu, UPK - Društvo "Mali Princ" ISBN 978-9926-8301-5-1 Tuzla.

Евалуација: Трудот посветен на Бајрузин Хајро Планјац е значаен придонес кон проучувањето на современата босанско-херцеговска детска и младинска книжевност. Авторката систематски ја презентира повеќеслојната активност на Планјац како писател, поет, уредник и приредувач, истакнувајќи ја разновидноста на неговиот жанровски опус, што вклучува раскази, бајки, басни и романи. Една од силните страни на трудот е тоа што авторката ја анализира и рецепцијата на неговите дела кај читателите и книжевната критика, како во домашен, така и во регионален контекст. Со тоа се нагласува влијанието на неговото творештво врз современата литература за деца и млади, а посебно важен е акцентот на неговата застапеност во преводи, учебници, антологии и хрестоматиите, што ја потврдува неговата значајност и авторитет во областа. Методолошки, трудот е јасно структуриран, со логично презентирање на податоците и аргументите, што овозможува читателот да добие целосна слика за комплексноста на Планјчевото творештво. Дополнително, акцентот на критичката рецепција и позицијата на авторот во современата книжевна сцена ја зголемува научната вредност на трудот. Заклучно, трудот на д-р Рефиде Шахин претставува компетентен и академски значаен преглед на делото на Бајрузин Хајро Планјац, придонесувајќи за подобро разбирање на современата детска и младинска книжевност во Босна и Херцеговина и на нејзиното место во поширокиот регионален контекст.

Трудови објавени во зборници од меѓународни научни конференции

11. Šaini, Refide and Koteva, Ivana (2020). *Kuzey Makedonya Türk Çocuk Edebiyatı Dergisi "Tomurcuk"*, IV. Uluslararası Türklerin Dünyası Sosyal Bilimler Sempozyumu, ISBN:978-605-67570-7-5 Ankara.

Евалуација: Текстот дава јасен и концизен преглед на историскиот и културниот развој на турската заедница во Северна Македонија, со посебен акцент на улогата на печатените медиуми и детските списанија во обновата на образовниот и културниот живот по повлекувањето на Отоманската Империја. Авторот успешно ја истакнува 1944 година како клучна пресвртна точка и аргументирано го нагласува значењето на весникот „Бирлик“ како образовно и културно средство. Посебна вредност на текстот е систематскиот приказ на развојот на детската периодика, при што се нагласува воспитно-образовната улога на списанијата „Пионер“, „Севинч“ и „Томурџук“. Текстот се одликува со јасен академски стил, логична структура и термилошка прецизност, а употребата на дефиниции за детските списанија придонесува за поголема научна јасност. Во целина, текстот претставува релевантен и методолошки

оправдан прилог кон проучувањето на турската детска книжевност во Северна Македонија и може да послужи како солидна основа за понатамошни истражувања во областа на книжевноста, културологијата и образованието.

12. Koteva, İvana ve Şaini, Refide (2020). *Radoviş Yöresi Halk Masalları*, IV. Uluslararası Türklerin Dünyası Sosyal Bilimler Sempozyumu, ISBN:978-605-67570-7-5 Ankara.

Евалуација: Текстот претставува јасен и содржински добро структуриран преглед на значењето на народните бајки како дел од нематеријалното културно наследство. Авторите успешно ја истакнуваат важноста на нивното документирање, особено во контекст на зачувување на локалната традиција и колективната меморија. Посебна вредност на текстот е нагласувањето на воспитно-образовната и културната функција на бајките, како и нивната улога во пренесувањето на морални и етички вредности. Текстот се одликува со јасен академски стил, логична структура и соодветна термилошка прецизност. Во целина, текстот претставува релевантен и значаен прилог во проучувањето на усното народно творештво и може да послужи како солидна основа за понатамошни научни истражувања во областа на фолклористиката, културологијата и образованието.

13. Şaini, Refide (2021). *Makedonya'da Türkçe Yayın Yapan Bir Dergi ve Değerler: İlhami Emin Örneği*, II. Maarif Kongresi, Ankara, Türkiye.

Евалуација: Трудот е прегледен и добро структуриран, со јасно истакнување на значењето на турскиот јазик и неговата улога во образованието и детската книжевност во Северна Македонија. Посебно е ценет делот посветен на списанието „Томурџук“, неговата жанровска разновидност и воспитно-образовна функција. Текстот се одликува со јасен академски јазик, логична поврзаност и прегледност, што овозможува читателот да ја согледа културната, историската и образовната важност на турската книжевност за деца. Дополнително, трудот успешно го поврзува историскиот контекст со современата улога на турскиот јазик и неговата литература, нагласувајќи како традицијата продолжува низ детските списанија и литературата за деца. Изложените податоци за авторите и поетите кои се застапени во „Томурџук“ ја покажуваат интердисциплинарната вредност на списанието, како литературен и културен феномен. За дополнително зајакнување на трудот се препорачува вклучување на конкретни примери од текстовите и поезијата на Илхами Емин, како и подетална анализа на вредностите кои тие ги пренесуваат. Исто така, проширување на референците со релевантни литературни и научни извори би ја зголемила академската тежина и сигурност на заклучоците. Во целина, трудот претставува релевантен, информативен и методолошки оправдан придонес во проучувањето на турската детска книжевност и нејзината улога во образованието и културното наследство во Северна Македонија.

14. Çelik, Mahmut и Koteva, İvana и Şaini, Refide (2023). *Atso Şopov`Un Sanatını Türk Okurlarına Tanıtmak*, Зборник од меѓународната научна конференција „Сто години од раѓањето на Ацо Шопов“, Филолошки факултет, УГД – Штип.

Евалуација: Овој труд претставува јасно и концизно истражување посветено на животот и делото на Ацо Шопов, еден од најзначајните македонски поети. Авторот ја истакнува неговата мултидимензионална улога во културниот и општествениот живот на Македонија – како поет, преведувач,

организатор на Струшките вечери на поезијата, активист и дипломат. Овој контекст ја зајакнува важноста на трудот, прикажувајќи ја личноста на Шопов не само низ призмата на поезијата, туку и како културен и општествен актер. Трудот успешно го објаснува значењето на поезијата на Шопов, нагласувајќи ја нејзината трајна вредност и интересот што го предизвикува како кај читателите, така и кај научните истражувачи. Посебна вредност има целта на трудот – проширување на преведувањето на неговите дела на турски јазик, со што се овозможува пристап до нова читателска публика и се потенцира меѓукултурниот аспект на неговото дело. Текстот е прегледен, академски структуриран и лесен за следење. Авторот ги образложува мотивите за изборот на темата и значењето на истражувањето, при што ја истакнува потребата за натамошни научни истражувања за делото на Шопов. Како можност за дополнување и зајакнување на трудот, би било корисно да се вклучат конкретни примери од поезијата на Шопов и нивни преводи на турски, со што би се илустрирала неговата стилска разновидност и тематската длабочина. Исто така, споредба со преводите на други јазици би ја покажала меѓународната димензија на неговото дело. Во целина, трудот е релевантен, информативен и нуди солидна основа за понатамошни истражувања и интерпретации на животот и поезијата на Ацо Шопов, како и за промоција на македонската литература пред турската читателска публика.

15. Шахин, Рефиде (2025). *Дечји часопис „Томурџук“ на турском језику у Северној Македонији и уметничке вредности Неџати Зекерије*, Развој вредности у области предшколског васпитања и образовања, Зборник радова са Деветнаесте конференције са меѓународним учешћем „Васпитач У 21. веку“, Алексинац - Србија.

Евалуација: Трудот на д-р Рефиде Шахин е значаен придонес кон истражувањето на турската детска книжевност во Северна Македонија. Авторката јасно го прикажува историскиот развој на списанието „Томурџук“, неговите жанрови, автори и улогата во образованието и воспитувањето на децата. Истражувањето дава богат контекст преку вклучување на различни жанрови и песни од значајни автори, што ја покажува важноста на списанието како културен и едукативен феномен. Сепак, трудот би можел дополнително да ја зголеми аналитичката длабочина преку подлабока анализа на конкретни текстови и јасен метод за евалуација на вредностите застапени во песните. Со тоа би се добила целосна академска студија која покажува не само историски и содржински развој, туку и влијанието на книжевното наследство врз формирањето на вредности кај младите читатели

16. Челик, Махмут и Шахин, Рефиде и Котева, Ивана (2025). *Критички приказ на три књиге прича за децу Неџатија Зекерије*, Развој вредности у области предшколског васпитања и образовања, Зборник радова са Деветнаесте конференције са меѓународним учешћем „Васпитач у 21. веку“, Алексинац.

Евалуација: Трудот ја прикажува значајноста на творештвото на Неџати Зекерија во рамките на турската детска книжевност во Северна Македонија на јасен и структуриран начин. Авторката успешно ја истакнува историската и културната улога на Зекерија како писател и уредник, со што се обезбедува целосна слика за неговиот придонес кон развојот на детската литература на турски јазик. Силни страни на трудот се јасното поставување на историскиот контекст, каде што расказите на Зекерија се сместуваат во повоениот период

на турската детска книжевност и издаваштво во Северна Македонија, со посебен осврт на списанијата „Севинч“ и „Томурџук“ и нивната улога во промоцијата на детската литература. Истакнувањето на главниот јунак Орхан како симбол на универзално дете ја демонстрира аналитичката способност на авторката да го истражи значењето на ликовите во контекст на вредносната едукација. Наведувањето на преводите, наградите и меѓународното признание ја поткрепува важноста на Зекерија и ја демонстрира неговата релевантност и влијание. Трудот е јасно и логично структурирани, што ја олеснува читливоста и следливоста на аргументите. Предлози за подобрување вклучуваат подлабока теоретска анализа со вклучување на литературни референци и теоретски рамки за детската книжевност, што би ја зацврстило академската основа. Додавање на споредба со други автори од истиот период или регион би ја истакнало уникатноста на Зекерија и неговиот стил. Подлабоката анализа на темите, мотивите и стилските особености на расказите би го зајакнала литературниот осврт. Трудот претставува значаен придонес кон проучувањето на турската детска книжевност во Северна Македонија и убедливо ја прикажува улогата на Неџати Зекерија како автор и уредник, како и културното и образовното значење на неговите дела, обезбедувајќи цврста основа за понатамошни истражувања во оваа област.

17. Şahin, Refide (2025). *Necati Zekeriya'nin Harfler Ne Yer? Şiir Kitabında Anlambilimsel Derinlik ve Çocuk Edebiyatı*, Зборник на трудови од „27. Меѓународен симпозиум на турската култура“, Филолошки факултет, ISBN 978-608-277-134-2, Штип.

Евалуација: Трудот на д-р Рефиде Шахин претставува темелна и добро структурирана студија за поетската книга „Што јадат буквите?“ од Неџати Зекерија, еден од водечките автори на детската книжевност во Северна Македонија. Авторката успешно го поставува фокусот на семантичката анализа, што овозможува детално проучување на значењето на зборовите, метафорите, симболите и фигуралните изрази, со што се нагласува семантичката длабочина и воспитната вредност на поезијата за деца. Една од најсилните страни на трудот е јасното поврзување помеѓу апстрактните и конкретните концепти и нивната улога во јазичната естетика и образовната функција на поезијата. Авторката го истакнува и креативниот потенцијал на јазикот, прикажувајќи како Зекерија го користи јазикот на начин што е достапен, но и стимулативен за детската публика. Историскиот и биографски контекст за Неџати Зекерија е прецизно изложен, вклучувајќи ја неговата лична и образовна заднина, како и влијанието на семејното културно наследство врз неговото творештво. Овој аспект дополнително го збогатува трудот, овозможувајќи подлабоко разбирање на поетската продукција на авторот. Малку подобрување може да се направи во делот на конкретни примери од стиховите за илустрирање на семантичките анализи, што би ја направило студијата уште поинтерактивна и убедлива за читателот. Исто така, би било корисно да се воведат кратки паралели со современи пристапи во детската литература или со други автори за да се смести Зекерија во поширок контекст на детската книжевност. Во целост, трудот е висококвалитетен, научно добро аргументиран и придонесува кон подобро разбирање на семантичката длабочина во детската поезија и на значењето на Неџати Зекерија за турската детска книжевност во Северна Македонија. Академски стил: јасен, конзистентен, со правилно користење на терминологија од семантиката и детската литература.

18. Şahin, Refide (2025). *Kuzey Makedonya Türk Çocuk Dergileri Tomurcuk Ve Bahçe'de Değerler Eğitimi Üzerine Bir İnceleme*, 9. Uluslararası Türklerin Dünyası Sosyal Bilimler Sempozyumu, ISBN: 978-625-93727-1-6, Bakü-Azerbaycan.

Евалуација: Трудот на авторката д-р Рефиде Шахин претставува значаен и научно заснован придонес кон проучувањето на турската детска книжевност во Северна Македонија, со посебен фокус на едукацијата во вредности. Авторката јасно ја дефинира целта на истражувањето и применува соодветен историски и социолошко-критички пристап, што овозможува сеопфатно согледување на книжевниот и општествениот контекст во кој настанале и се развивале списанијата „Томурџук“ и „Бахче“. Особена вредност на трудот е систематската анализа и класификација на вредностите присутни во двата периоди, со што се овозможува компаративен увид во континуитетот и промените во воспитно-образовната улога на турските детски списанија. Истражувањето е јасно структурирано, аргументирано и поткрепено со релевантни податоци, што ја зголемува неговата научна релевантност. Во целина, трудот се истакнува со својата оригиналност, аналитичност и актуелност и претставува важна основа за понатамошни истражувања во областа на турската книжевност, детската литература и едукацијата во вредности во мултикултурен контекст.

19. Çelik, Mahmut and Şahin, Refide and Velkova, İvana (2025). *Azerbaycan Çocuk ve Gençlik Edebiyatının Doğuşu ve Gelişimi (Balkan Coğrafyasındaki Yansımaları)* 9. Uluslararası Türklerin Dünyası Sosyal Bilimler Sempozyumu, Bakü-Azerbaycan,

Евалуација: Трудот претставува јасно структурирано и концепциски заокружено истражување кое нуди сеопфатен преглед на развојот на азербејџанската детска и младинска книжевност. Авторката успешно ги поврзува историските, поетските и тематските аспекти, при што убедливо се прикажува трансформацијата на оваа книжевност од дидактички ориентирани текстови кон естетски вредни и уметнички зрели остварувања. Посебна вредност на трудот е нагласувањето на улогата на народната традиција и културното наследство како основа врз која се гради современиот книжевен израз. Анализата на современите наративни стратегии, како што се хуморот, играта и фантазијата, покажува солидно теориско познавање и чувствителност кон спецификите на детската книжевност. Вклучувањето на релевантни автори и нивните дела ја зајакнува научната аргументација и овозможува поширок увид во книжевните текови. Во целина, трудот претставува значаен научен придонес и корисна основа за понатамошни истражувања во областа на азербејџанската, но и компаративната детска книжевност.

Учество на меѓународни научни конференции и собири

Д-р Рефиде Шахин учествувала на бројни регионални и меѓународни конференции и научни собири, каде што ги презентирала своите истражувања. За своето учество, добила сертификати кои ја потврдуваат нејзината успешност и придонес во научната заедница.

20. Семинар на тема „Четири основни јазични вештини и граматика во наставата по турски јазик- Türkçe Öğretiminde Dört Temel Dil Becerisi ve Dil Bilgisi“, организиран од страна на Јунус Емре на 8 октомври 2020, Скопје.

21. 5th International Conference on Social Sciences and Humanities - International Balkan University - 2021 Skopje.

22. 4th International Conference on Social Sciences and Humanities , International Balkan University, Macedonia- Skopje, 2021
23. Uluslararası Türk Dünyası Yunus Emre Sempozyumu, Pamukkale University, Türkiye, 2021.
24. 7th INCSOS International Congress of Social Sciences held on June 2022 in Bakü-Azerbaijan
25. VIII th International Congress of Teaching Turkish as a Foreign Language, 15-16 September 2022 – Skopje.
26. Развој вредности у области предшколског васпитања и образовања, деветнаесте конференције са меѓународним учешћем „Васпитач у 21. веку“, Алексицац, 2024.
27. ELT Event organized by Department of ELT at International Balkan University on September 14th, 2023. Skopje.
28. Kuzey Makedonya`da Yayın Yapan Türk Çocuk Dergisi “Bahçe”deki Makedon Yazarların Eserleri ve Türkçe Üzerine, Sakarya University, Türkiye-Sakarya, 2023.
29. Меѓународната научна конференција „Сто години од раѓањето на Ацо Шопов“, Филолошки факултет, УГД – 2023, Штип.
30. Turkish Children`s Literature in Macedonia and Values Education in Tomurcuk Journal, Institute of Management and Knowlwdge, Bulgaria-Bansko, 2023.
31. Turska Knjizevnost za Decu i Odnos Prema Narodnoj Knjizevnosti, Centar za Kulturu Vuk Karacic, Insitut za Decju Knizevnost, Beograd, Trsic-Srbija, 2024
32. International Tourism, Economy and Culture Congress, Sivas Cumhuriyet University and International Balkan University 2024, Skopje.
33. 6th International Conference The Teacher of the Future - Budva, Montenegro, 2024
34. 6th International Conference of the Faculty of Philology, University of Montenegro, Language, Translation and Literary Horizons in the 21st Century, Bar-Montenegro 27-28 Semtember 2024
35. 26. Uluslararası Türk Kültürü Sempozyumu, Tika, Macedonia- Valandovo, 2024.
36. XXVII. Меѓународен симпозиум на турската култура, Филолошки факултет – Штип, 2025.
37. Развој вредности у области предшколског васпитања и образовања Деветнаесте конференције са меѓународним учешћем „Васпитач у 21. веку“, Алексицац – Србија, 2025.
38. Historical Overview of the Turkish Language and the Influence of the Arabic Scripture on the Turkish Language, Institute of Management and Knowlwdge, Skopje, 2025.
39. IX. Uluslararası Türklerin Dünyası Sosyal Bilimler Sempozyumu, Kuzey Makedonya Türk Çocuk Dergileri Tomurcuk ve Bahçe’de Değerler Eğitimi üzerine bir inceleme, Türkiye, 2025.
40. Makedonya Türk Öğretmenler Derneği ve uluslararası Avrasya Eğitim Sendikaları Birliği İşbirliğinde Düzenlenen Güncel Kuzey Makedonya Türkçe Eğitim Sistemi Yuvarlak Masa Çalıştayı, Üsküp, 2025.
41. I. Uluslararası Balkan Türklerinin Dili, Edebiyatı ve Kültürü Sempozyumu “Fahri Kaya’nın Şiirlerinde Değerler Eğitiminin İzleri: Tomurcuk Dergisi Örneği” Çağ Üniversitesi, Mersin -Türkiye, 2025.

Д-р Рефиде Шахин како рецензент на трудови во меѓународно научно списание

Д-р Рефиде Шахин рецензент на три научни труда објавени во списанието „Палимпсест“ (Филолошки факултет – Штип), индексирано во SCOPUS. Изработени се три рецензии на следните трудови:

1. Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nde Türkoloji Çalışmalarının Gerçekleştirdiği kurumlar, 16.06.2021.
2. Türkçe Dilbilgisi Öğretiminde Çağdaş Türk Şiirinin Kullanılması, 22.05.2024.
3. Halid Ziya Uşaklıgil'in Nemide Adlı Romanı Üzerine, 23.04.2025.

Следната листа ги опфаќа рецензиите на трудови објавени во списанието TLT (IJER) низ годините во кои д-р Рефиде Шахин учествувала како рецензент на објавените трудови:

4. Subject: “The Reflection of Women In Taşlıcalı Yahya Bey's ‘Şah U Gedâ And Yûsuf U Züleyhâ” Author: Semra Halili, Year: 2022, June / Issue: 1 / Volume: 3.

5. Subject: “Based on The Context of Feminism The Roman Named Leyla Over National, Sayings And Violence Is Reread Again”, Author: Melek Nuredini, Şükriye Kahya, Year: 2022, June / Issue: 1 / Volume: 3.

6. Subject: “The Tradition Of The Dowry Chest In The Context Of Marriage In Turkish Culture”, Author: Mine Bilge, Year: 2022, June / Issue: 1 / Volume: 3.

7. Subject: “The Physical And Psychological Change Of Old Age In Junichiro Tanizaki's Novel ‘The Day of A Crazy Old Man’”, Author: Hasan Şahin, Year: 2022, June / Issue: 1 / Volume: 3.

8. Subject: “A Comparison Of The Turkish Divan Dibace Of Fuzuli-İ Bağdâdi And Taşlıcalı Yahya Bey”, Author: Emine Öte, Year: 2022, December / Issue: 2 / Volume: 3.

9. Subject: “Georgian Loan Words In The Dialect Of Central Ardahan And Central Hanak And Their Villages”, Author: Mehmet Dursun Erdem, Ümit Özgür, Serhat Küçük, Year: 2022, December / Issue: 2 / Volume: 3.

10. Subject: “Some Issues Encountered In Education By Turkish Migrants (The Example Of Austria)”, Author: Şaban Yaşar, Year: 2022, December / Issue: 2 / Volume: 3.

11. Subject: “Some ‘Architectural Terms’ In The Memoirs Of Babur”, Author: Hamza Yalçınkaya, Year: 2022, December / Issue: 2 / Volume: 3.

12. Subject: “The Importance Of The Orhun Inscriptions”, Author: Fahri Karaman, Year: 2022, December / Issue: 2 / Volume: 3.

Одбранет магистерски труд

1. Ментор на магистерски труд на кандидатката Елма Бехлули на тема „Kosova Türk Çocuk Edebiyatında Değerler Eğitimi Bahar Dergisi Örneği“ (одбраната на овој магистерски труд е одржана на 27.3.2025 година);

2. Член на магистерски труд на кандидатката Ајсел Илџази на тема „Влијанието на западната литература во турската книжевност“ (одбраната на овој магистерски труд е одржана на 15.6.2021 година);

3. Член на магистерски труд на кандидатот Билгин Целадин на тема „Списанието 'Севинч' гласник на турската култура и литература во Македонија“, (одбраната на овој магистерски труд е одржана на 13.3.2023 година);

4. **Член на Комисија** за одбрана на дипломски труд на кандидатката Ајше Сулејман на тема „Şükrü Ramo'nun Şiirlerinde Çocuk Teması“ (одбраната на овој дипломски труд е одржана на 6.11.2020 година);

5. **Претседател на Комисија** за одбрана на дипломски труд на кандидатката Бану Исмаили на тема „Kuzey Makedonya Türk Çocuk Edebiyatı ve İlhami Emin`in Şiirleri Üzerine Bir İnceleme“ (одбраната на овој дипломски труд е одржана на 28.10.2021 година);

6. **Член на Комисија** за одбрана на дипломски труд на кандидатката Кемал Шабани на тема „Okuma Gelişiminde Çocuk Edebiyatının Rolü“ (одбраната на овој дипломски труд е одржана на 26.9.2022 година);

7. **Претседател на Комисија** за одбрана на дипломски труд на кандидатката Ајсун Јонузи Шабани на тема „Kuzey Makedonya Gostivar Sağlık Meslek Lisesi Türkçe Ders Programı“ (одбраната на овој дипломски труд е одржана на 26.9.2022 година);

8. **Член на Комисија** за одбрана на дипломски труд на кандидатката Јусра Исмаили на тема „Ailenin Çocuk Üzerindeki Etkisi“ (одбраната на овој дипломски труд е одржана на 28.9.2022 година);

9. **Член на Комисија** за одбрана на дипломски труд на кандидатката Ајлин Демиркан на тема „Balkan Üniversitesindeki Arnavut Ve Makedon Öğrencilerin Türkçe Öğrenmekte Karşılaştıkları Zorluklar (Anket)“ (одбраната на овој дипломски труд е одржана на 26.9.2023 година);

10. **Претседател на Комисија** за одбрана на дипломски труд на кандидатката Зулејха Алиу на тема „Küçük Prens Kitabında Yer Alam Değerler, Züleyha Aliu“ (одбраната на овој дипломски труд е одржана на 18.6.2024 година);

II. Стручно-апликативна дејност на д-р Рефиде Шахин

Д-р Шахин континуирано и одговорно ја извршува својата наставна и советодавна дејност, со особен акцент на академското советување и поддршката на студентите во процесот на нивната интеграција во академскиот живот.

Како член на научни одбори на повеќе меѓународни симпозиуми, конференции и стручни списанија, д-р Шахин активно учествува во меѓународниот научен живот и придонесува кон унапредување на научноистражувачката дејност во областа на филологијата и туркологијата.

На Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, д-р Шахин реализира настава по значаен број предмети од прв и втор циклус на студии, меѓу кои: Лексикологија на современиот турски јазик, Преведување и толкување од македонски на турски јазик, Методика на наставата по турски јазик и турска книжевност, Писмено и усно изразување на современ турски јазик, Фразеологија на современиот турски јазик, Техники на преведувањето, дикција на современиот турски јазик, Основи на лекторирање, Преведување на книжевни текстови, како и Методологија на научноистражувачка работа на постдипломски студии. Наставата се одликува со јасна структура, современ пристап и интеграција на теоретските и практичните аспекти на наставните содржини.

Покрај наставната дејност, д-р Шахин активно учествува во организацијата и реализацијата на академски настани, научни трибини и семинари, при што посебно внимание посветува на поттикнување на научноистражувачката активност кај студентите и вклучувањето на младите истражувачи во научни проекти и публикации.

Во рамките на своето професионално усовршување, д-р Шахин има завршено специјализирана обука во Анкара, каде што се стекнала со сертификат од програмата „Настава по турски јазик како странски јазик за турколози во странство“, реализирана во соработка помеѓу Институтот „Јунус Емре“ и Универзитетот „Гази“. Дополнително, таа е носител на сертификат за судски преведувач за турски–македонски и македонски–турски јазик, издаден од Министерството за правда на Република Северна Македонија.

Во рамките на својата стручно-апликативна дејност, д-р Шахин активно го применува академското знаење во практиката преку преводи и толкувања за институции и компании, изработка на наставни и дидактички материјали за наставата по турски јазик, како и преку учество во проектни активности поврзани со културна и јазична соработка. Нејзината експертиза особено доаѓа до израз во судските постапки, каде што е ангажирана како овластен судски преведувач и толкувач.

Во рамките на дејноста од поширок општествен интерес, д-р Шахин дава значаен придонес во промоцијата на турскиот јазик и култура во Република Северна Македонија и пошироко, преку учество во културни манифестации, јавни предавања, семинари и работилници. Таа активно ја поддржува меѓукултурната комуникација и академската соработка меѓу домашни и странски универзитети и институции.

Дополнително, д-р Шахин била член на повеќе комисији за одбрана на дипломски трудови, член на комисија за одбрана на магистерски труд, како и рецензент на научни и стручни трудови. Таа е повеќепати ангажирана како рецензент во меѓународното научно списание „Палимпсест“, во списанието IJEP-JOURNAL, како и во други меѓународни научни списанија што се објавуваат во Република Турција.

Врз основа на сето погоре наведено може да се констатира дека д-р Шахин остварува значаен и континуиран придонес во наставно-научната, стручно-апликативната и општествената дејност, исполнувајќи ги во целост критериумите за академска ангажираност и професионална извонредност.

Поглавје од книга

1. **Şaini, Refide (2023).** Şükrü Ramo Hayatı Sanatı ve Eserleri, Balkan Türk Edebiyatı 1940`Tan Günümüze Kadar. Uluslararası Balkan Üniversitesi Yayınları, ISBN: 978-608-4868-33-0, Üsküp. (Дел од книгата, книжно поглавје).

Евалуација: Овој труд претставува темелна и добро структурирана анализа на животот и творештвото на Шукру Рамо, со посебен фокус на неговите раскази и поезија. Истражувањето успешно ги истакнува непознатите аспекти на неговата личност, како и влијанието на историските и социјалните околности, особено пред и по Втората светска војна, врз неговиот литературен израз. Авторот на трудот посебно ја нагласува поетичноста во расказите на Рамо и употребата на едноставен јазик за подобро разбирање од страна на децата, како и влијанието на јазичните предизвици на регионалниот турски јазик. Трудот е значаен и поради истакнувањето на улогата на Рамо во турската литература во Северна Македонија и Косово, особено неговото придонесување за едукацијата на децата со вредности на братство, единство и патриотизам. Анализата на неговата младост и критиката кон фашизмот додава длабочина на интерпретацијата на неговото творештво, прикажувајќи го како автор

кој активно ја интегрира личната и историската реалност во литературата. Заклучоците на трудот јасно ја нагласуваат идентитетската и идеолошката основа на делата на Рамо, како и неговото значење за турската книжевна традиција во регионот. Трудот е придонесен за понатамошни истражувања и ја потврдува важноста на Шукру Рамо како писател кој ја спојува уметноста со социјалните и културните вредности.

Учество/член во факултетски комисии

1. Уредник на меѓународно списание за наставата по турски јазик како странски јазик (IJOTFL).
2. Член на уредувачки одбор на меѓународно списание IJEP-JOURNAL, Меѓународен балкански универзитет, Скопје.
3. Член на Комисија за измени и дополнувања на студиските програми на Меѓународниот балкански универзитет во Скопје и на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.
4. Член на Комисија за изработка на студиски програми за прв и втор циклус студии на Меѓународниот балкански универзитет во Скопје и на Филолошкиот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.
5. Член на Комисија за изработка на елаборат за постдипломски (мастер) студии и за усогласување на наставните планови и програмските содржини за Катедрата за турски јазик и книжевност на Меѓународниот балкански универзитет во Скопје и на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип.
6. Претседател и член на рецензентска комисија за одбрана на магистерски трудови на Меѓународниот балкански универзитет во Скопје и на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип.
7. Координатор за студентска практична настава (INTERNSHIP програма).

Стручни награди и признанија

1. **Sn. Dr. Öğretim Üyesi Refide Saini**, Makedonya'da Türkçe Yayın Yapan Bir Dergi ve Değerler: İlhami Emin Örneği, II. Maarif Kongresi, Kongreye sağladığınız katkı için plaket tkadimi, 13-18. 2021 Türkiye- Ankara. (Почитувана доцент д-р Рефиде Шаини, за Вашиот значаен научен придонес со трудот „Списание што објавува на турски јазик во Македонија и вредностите: примерот на Илхами Емин“, презентирани на II Маариф конгрес, Ви се доделува оваа плакета, 13–18 јуни 2021 година, Турција – Анкара.)
2. Благодарница на **доц. д-р Рефиде Шаини**, за нејзиниот придонес во развојот на Групата за турски јазик и книжевност на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип, декември 2023 г.

Општа евалуација на наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност на кандидатката д-р Рефиде Шахин

Предочениот детален приказ и евалуацијата на резултатите што ги постигнала кандидатката д-р Рефиде Шахин покажуваат дека таа поседува значајно искуство и релевантни достигнувања во трите посебни дејности.

Во рамките на наставно-образовната дејност, д-р Шахин континуирано ги унапредувала своите наставни и педагошки компетенции на сите нивоа на

образованието, од основно до високо. Таа била ангажирана како професор по предметот Турски јазик и литература, како и како наставник по предмети од студиските програми на Катедрата за турски јазик и книжевност при Филолошкиот факултет во Штип. Нејзината научноистражувачка дејност се одликува со сериозен и систематичен пристап, што се потврдува преку објавените научни трудови во списанија со меѓународен карактер, како и преку активното учество на меѓународни научни конференции. Дополнително, учеството во бројни активности насочени кон унапредување на образованието, како и кон сопствениот професионален развој, заедно со објавувањето на една книга и едно книжно поглавје наменети за наставата во високото образование, сведочат за богата, континуирана и продуктивна стручно-апликативна дејност на д-р Рефиде Шахин.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на изнесените податоци за кандидатката, членовите на Рецензентската комисија со задоволство констатираат дека д-р Рефиде Шахин во целост ги исполнува сите законски критериуми за избор во насловно звање вонреден професор, утврдени со Законот за високото образование и со Правилникот за посебните услови и постапката за избор во насловни звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Имено, од предочените факти произлегува дека д-р Рефиде Шахин поседува значајно наставно искуство како во основното, така и во високото образование, како и активно учество во повеќе стручно-апликативни активности. Во текот на нејзиниот професионален развој се забележува континуиран научен напредок, што се потврдува преку објавените трудови во домашни и меѓународни стручни и научни списанија и публикации, како и преку авторството на една научна книга. Дополнително, нејзината научна активност е заокружена со активно учество на повеќе меѓународни научни конференции.

Сето наведено укажува дека кандидатката д-р Рефиде Шахин има остварено значајни и респектабилни резултати во наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност.

Имајќи ги предвид сите изнесени факти, Рецензентската комисија има особена чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет во Штип да го усвои овој Извештај и кандидатката д-р Рефиде Шахин да биде избрана во насловно звање вонреден професор за наставно-научните области турски јазик (6.02.01.03) и книжевност (6.02.02.01) на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Махмут Челик, редовен професор, претседател, с.р.

Проф. д-р Марија Леонтиќ, редовен професор, член, с.р.

Проф. д-р Назим Ибрахим, редовен професор, член, с.р.

ПРИЛОГ 1

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ

(Табела за вреднување на активностите на д-р Рефиде Шахин во периодот од 2020 до 2025 година, според критериумите дадени во Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, наставно-стручни, научни, наставни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип)

Р. бр.	Наставно-образовна дејност	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	Број	поени	
1.	Избор во научно-наставно звање – доцент Избор во наставно научно звање доцент (Универзитетски билтен бр. 26 од 15.10.2020 година, Одлука бр. 100-555/2020 донесена на седница на Факултетот за образовни науки при Меѓународниот балкански универзитет – Скопје)	1	30			30
ВКУПНО НО		30				
Р. бр.	Научноистражувачка дејност и стручно-уметнички активности	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	Број	поени	
1.	Монографија или научна книга Труд под ред. бр. I: 1	1	10			10
3.	Научни трудови објавени во меѓународни научни списанија (прв автор 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9) (втор автор 2)	1	6	8	9	78
4.	Трудови објавени во зборници од меѓународни научни конференции. Трудови под ред. бр: 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19	2	2	7	3	25
5.	Учество (секциско предавање) на меѓународни научни конференции (дом: 20, 21, 22, 25, 27, 29, 32, 35, 36, 40) (странски: 23, 24, 26, 28, 30, 31, 33, 34, 37, 39, 41)	11	2	11	4	66
6.	Одбранет магистерски труд бр. 1.	1	4			4
7.	Рецензент на научни трудови во меѓународно научно списание. Активности под ред. бр: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.	12	1,5			18
ВКУПНО НИ + СУ		201				
Р. бр.	Стручно-апликативна дејност и организациско-развојна дејност	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
1.	Поглавје од книга. Труд по реден бр. 1	1	4			4
2.	Уредник на стручно списание. Реден бр. 1			1	5	5
3.	Член на уредувачки одбор на стручно списание Реден бр. 2	1	0,5			0,5
4.	Член на факултетски комисии Активности под ред. бр. 3, 4, 5, 6, 7	5	2			10
5.	Стручни награди и признанија реден бр. 1, 2	1	4	1	8	12
ВКУПНО СА + ОР		31,5				
ВКУПНО БОДОВИ ОД СИТЕ ОБЛАСТИ		30 (НО) + 201 (НИ+СУ) + 31,5 (СА+ОР) = 262,5				